

УДК 336.1

DOI: 10.31891/2307-5740-2020-284-4(2)-14

ТИТАРЧУК І. М.

Національний університет біоресурсів і природокористування України

КОНЦЕПТУАЛІЗАЦІЯ ВИДАТКІВ БЮДЖЕТУ ДЕРЖАВИ ЯК ОСНОВИ БЮДЖЕТНОГО ФІНАНСУВАННЯ

У статті досліджено концептуальні підходи до поняття бюджетних видатків та охарактеризовані найважливіші їхні практичні аспекти й проблеми. Комплексно розглядаються класичні й нові підходи до ролі держави у соціально-економічному розвитку в наукових теоретико-прикладних доробках науковців-дослідників. Розглянуто наукові підходи до становлення поняття «видатки» та визначено його роль у бюджеті, а також проаналізовані основні етапи сприйняття ролі держави у бюджетних відносинах в межах історично-правових режимів. З'ясовано відмінності між підходами у визначенні поняття «бюджетні видатки» з практичної точки зору і як економічного терміну. Виявлено можливості бюджетних видатків відповідно до функціональної класифікації та частки зведеного бюджету у валовому внутрішньому продукті країни. Проаналізовано бюджетні теоретичні та практичні аспекти видатків за рівнями бюджетної системи, тобто як видатки Державного бюджету України та видатки місцевих бюджетів, за результатами аналізу встановлені позитивні та негативні тенденції. Аргументовано, що видатки бюджету є вагомим інструментом впливу на соціально-економічні процеси у державі, а удосконалення напрямів їх використання є об'єктивно необхідною умовою та підґрунтям реалізації комплексу економічних реформ в країні. Стаття підтверджує вихідну базову позицію в організації бюджетного фінансування — науковість, обґрунтованість, ефективність і цільове спрямування видатків бюджету. Обґрунтовано напрями подальшого пошуку реальних шляхів збільшення та оптимізації видаткової частини державного і місцевих бюджетів на основі напрацювання чітких пріоритетів бюджетного фінансування, що мають бути націлені на підвищення добробуту громадян, суспільної значущості, економічного розвитку, фінансової спроможності держави й органів місцевого самоврядування.

Ключові слова: бюджет, бюджетні видатки, бюджетні витрати, бюджетне фінансування, зведений бюджет, державний бюджет, функціональна класифікація

TYTARCHUK I.

National University of Life and Environmental Sciences of Ukraine

CONCEPTUALIZATION OF STATE BUDGET EXPENDITURES AS THE BASIS OF BUDGET FINANCING

The article examines the conceptual approaches to the concept of budget expenditures and describes the most important practical aspects and problems. Classical and new approaches to the role of the state in socio-economic development in scientific theoretical and applied works of scientists-researchers are comprehensively considered. Scientific approaches to the formation of the concept of "expenditures" are considered and its role in the budget is determined, as well as the main stages of perception of the role of the state in budgetary relations within the historical and legal regimes are analyzed. The differences between the approaches in defining the concept of "budget expenditures" from a practical point of view and as an economic term. Possibilities of budget expenditures in accordance with the functional classification and the share of the consolidated budget in the gross domestic product of the country are revealed. Budget theoretical and practical aspects of expenditures by levels of the budget system are analyzed, ie as expenditures of the State Budget of Ukraine and expenditures of local budgets, according to the results of the analysis positive and negative tendencies are established. It is argued that budget expenditures are an important tool for influencing socio-economic processes in the country, and improving their use is an objectively necessary condition and basis for the implementation of a set of economic reforms in the country. The article confirms the initial basic position in the organization of budget financing - scientific, reasonable, efficient and targeted budget expenditures. The directions of further search for real ways to increase and optimize the expenditure of state and local budgets based on the development of clear priorities of budget funding, which should be aimed at improving the welfare of citizens, social significance, economic development, financial capacity of the state and local governments.

Keywords: budget, budget expenses, budget expenditures, budget financing, consolidated budget, state budget, functional classification

Постановка проблеми. Соціально-економічний розвиток держави потребує підвищення якості надання державних послуг, оптимального формування обсягу видатків раціонального використання коштів бюджету. У такому контексті доцільно розглянути видатки бюджету як основу бюджетного фінансування. Адже вони є джерелом надання певних благ з метою забезпечення граничного рівня добробуту кожного громадянина. Якість виконання державних функцій має бути забезпечена за рахунок відповідних обсягів та оптимальної структури видатків бюджетів, базуватись на принципах науковості, обґрунтованості та транспарентності. Відтак необхідність вирішення окреслених проблем зумовила вибір теми статті і підтверджує її незаперечну актуальність.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Розвиток наукових концепцій, що розкривають вплив держави на економічний розвиток та доцільність впровадження їх у практику – процес, взаємопов'язаний із загальними законами руху ринкової економіки. Прозорість державних фінансів, ефективність управління ними та критерії оцінювання процесів бюджетного планування та фінансування розглядали в своїх працях Л.П. Гладченко, В.П. Горин, А.В. Хомутенко. Вчені наголошували на важливості висвітлення усіх аспектів розробки прийняття рішень з питань бюджету та дотримання принципу транспарентності та результативності при фінансуванні бюджетних програм.

Питання середньострокового та довгострокового бюджетного планування висвітлювали І.В. Барішевська, Н. А. Дехтяр, С. Б. Єгоричева, Т.В. Жибер, О. Зварич, Т.А. Коляда, Л.В. Тірбах. Проблематика питань, які розглядаються цими представниками, дає підстави стверджувати, що теорія державних фінансів, яка включає проблеми бюджетних видатків та бюджетного фінансування, є динамічною й сьогодні. Також питання ролі держави в ринковій економіці відображені в працях Нобелівських лауреатів Дж.Е. Стігліца, П. Самуельсона, Е. Остром, Ж. Тіроля тощо.

Поряд з цим питання концептуалізація видатків бюджету держави як основи бюджетного фінансування недостатньо розкрита та потребує детального дослідження.

Постановка завдання. Закономірно, що еволюція суспільства синхронно зі зміною завдань, що постають, формує зміну набору функцій держави, спрямованих на вирішення цих завдань. Зупинимось на концепціях, що найбільше відповідають сучасному формуванню бюджетних взаємовідносин в контексті планування та бюджетного фінансування, висновки яких матимуть теоретичну та практичну значимість.

Виклад основного матеріалу дослідження. Системний аналіз державного господарства, державних видатків та фінансування був здійснений німецькими камералістами. Безперечно, вагомий внесок при цьому належить німецькому економісту Йохана фон Юсті. А його колеги - Д. фон Джусті, Д. Бехер, Д. фон Зонненфельс розглядають державу, державні видатки як об'єкт планування, в розумінні того, що планування - це основна функція управління. У сфері державних видатків камералісти обстоювали ідею, що видатки мають бути інструментом стимулювання економічного зростання, наприклад спрямовуватися на створення інфраструктури, що в достроковій перспективі сприяло б зростанню державних доходів [18].

Еволюційний розвиток вчення про державні фінанси, державні видатки та фінансування знайшли своє відображення у фінансових теоріях німецької історичної школи у 70-х роках ХІХ ст., зокрема у працях А. Вагнера [4], М. Вебера [6], Г. фон Шмоллера [19], які доводили необхідність державного втручання, розвиток й ускладнення економічних функцій держави. Проблему нагромадження капіталу, що визначає економічний розвиток, на думку ідеологів історичної школи, найкраще може вирішити лише держава, зосереджуючи певну частку річного доходу в державному бюджеті й інвестуючи в ті галузі господарства, які визначають економічне зростання країни. Державні субсидії та інша підтримка експорту товарів, послуг і капіталу - необхідний елемент державної фінансової політики.

Теоретичне підґрунтя сучасної концепції видатків бюджету базується на фундаментальній ідеї Дж. Кейнса, сутність якої зводиться до того, що участь держави в економічному житті є об'єктивною необхідністю, а пов'язане з цим розширення функцій уряду - єдиним практично можливим засобом «уникнення повної руйнації існуючих економічних форм та як умову успішного функціонування приватної ініціативи» [11, с.455]. На думку вченого, держава цими засобами повинна виконувати функцію стабілізації економіки, а тому пріоритетне значення мала не проблема збалансованості бюджету, а збалансованість економіки загалом.

Видається, що теорія бюджетних видатків та фінансування і сьогодні опирається на принципи кейнсіанства в частині висловлених сумнівів щодо здатності конкурентного ринкового механізму без втручання держави відновлювати економічну рівновагу [7]. При цьому роль держави не варто недооцінювати, особливо при обґрунтуванні завдань держави в частині мінімізації асиметрій в рівнях сучасного регіонального розвитку, в тому числі в період децентралізації.

Сьогодні, ми спостерігаємо прилаштованість сучасних підприємств до циклічності, і кожен наступний цикл не «опускається» нижче попереднього, і відштовхнувшись від циклу «падіння» теперішнім підприємствам щоразу легше і вони це роблять швидше. Те ж саме і на макрорівні, взаємопов'язаність держав та відносин на міждержавному рівні визначає їх швидку реакцію на події у державах-партнерах під час циклів падіння та зростання економіки і сприяє прийняттю раціональних рішень. І, в цьому контексті слушною є думка А.Крисоватого та Н.Синюти щодо вибору цільових орієнтирів і методів регулювання, який раніше визначався винятково національними інтересами країни, а тепер значною мірою залежить від визначальних доміант європейського глобального розвитку [12].

Теорія видатків бюджету та бюджетного фінансування є порівняно новим напрямом економічної науки, яка базується на методологічній основі теорій *фіскальної* регулювання ринкової економіки та суспільного блага. Окрім вищезазначених, на думку Чуркіної І.С. найбільш поширеними у ХХ ст. були класичні теорії державних фінансів, державних видатків та бюджетного фінансування, які розвивали проблематику бюджету і бюджетної системи, зокрема [18]:

- концепція розподілу державних доходів і видатків з позиції суб'єктивістської теорії вартості (М. Пантелеоні, Італія);
- теоретизація державних фінансів як механізму встановлення рівноваги між приватними і суспільними благами через політичний процес (Д. Монте-Мартіні, Італія);
- теорія суспільних потреб з позицій суб'єктивної вигоди (Е. Бароне, Італія);
- теорія максимізації вигоди через баланс індивідуальних практичних користностей приватних і суспільних потреб (Ф. Візер, Австрія);
- теорія державних фінансів в інтерпретації соціальної солідарності (Г. Рітль, Німеччина);
- теорія практичної користності для обґрунтування параметрів державного бюджету, розроблення теорії фіскального обміну (Е. Ліндаль, Швеція).

Ми ж доповнимо їх теорією менеджменту ресурсів від громад, що оцінює ефективність дій місцевих громад в управлінні спільними ресурсами та управлінням з боку держави (Еліно́р Остро́м, США) [20] та теорією аналізу ринкової влади та регулювання, що передбачає дослідження регулюючої ролі держави, коли на ринку присутні сильні конкуренти (Ж.Тіроль, Франція) [25]. Ці ідеї можуть бути використані в Україні в умовах здійснення децентралізації за рахунок вдосконалення діючого законодавства у сфері природокористування, розподілу земельних ресурсів тощо.

Окремої уваги заслуговують праці з теорії державних фінансів Нобелівського лауреата П.Самуельсона «Чиста теорія державних витраток» [23], «Схематичне тлумачення теорії державних фінансів» [22], «Аспекти теорій державних фінансів» [21]. В них автор відзначає, що завдання фінансової політики забезпечувати регулювання сфери пропозиції «суспільного товару». При цьому головною метою втручання держави в мікросвіт за допомогою витраток бюджету та бюджетного фінансування є досягнення оптимальності урядових витраток, ефективного розподілу й перерозподілу ресурсів між державою, підприємствами та окремими членами суспільства.

Ця теорія, на нашу думку, є особливо актуальною в умовах фінансової нестабільності, коли держава потребує підтримки інших учасників ринкових відносин (домогосподарств, юридичних осіб), а вони, у свою чергу, очікують від держави захисту власних інтересів та відповідного обсягу суспільних благ.

Окрім того, підтримуємо думку, що загальні міркування про роль витраток бюджету та бюджетного фінансування в епоху глобалізації малопродуктивні, якщо поза увагою залишається багатогранність і багаторівневість цієї проблеми, що характеризується зміною її функціонального призначення. На обсяги, склад і структуру бюджетних витраток впливають обсяги і характер функцій держави, адже в умовах товарно-грошових відносин будь-яка держава повноцінно зможе виконувати свої функції, маючи для цього необхідну суму бюджетних ресурсів. Однак підходи до трактування сутності витраток бюджетів у вітчизняній економічній літературі та законодавчих і нормативних актах суттєво відрізняються за змістом і формою (табл. 1). Однак розкриваючи зміст такого суто практичного визначення витраток, зазначені автори слушно, на наш погляд, підкреслюють, що соціально-економічна суть витраток визначається природою і функціями держави тощо. Але, у цих характеристиках, на нашу думку, не розкривається сутність витраток як об'єктивного економічного явища, а лише формується думка про те, що вони слугують економічним інструментом для розподілу і перерозподілу централізованого фонду грошових коштів держави в інтересах суспільства.

Таблиця 1

Наукові погляди до визначення поняття «бюджетні витатки» з практичного підходу

Автор/-ка	Характеристика поняття
В. Загорський, О. Вовчак, І. Благун, І. Чуй [0, с. 111].	«... законодавчо визначені норми і напрями використання бюджетних коштів» тобто положення законодавчих і нормативних актів, які регламентують напрями, обсяги і порядок використання бюджетних ресурсів.
В. Опарін [0, с. 123].	«... в основі сучасного розуміння сутності бюджетних витраток має бути суспільний вибір... Витатки бюджету є інструментом досягнення вищого критерію справедливості у розподілі державних благ з метою досягнення граничного рівня добробуту для кожного члена суспільства»
О. Василик [0, с. 123].	«Витатки бюджетів за своєю економічною сутністю є інструментом розподілу і перерозподілу централізованого грошового фонду держави та його використання за цільовим призначенням для забезпечення суспільного добробуту»
В.М. Федосов та С.І. Юрій [0, с. 496].	«...витатки бюджету повинні бути інструментом досягнення вищого критерію справедливості в розподілі державних благ з метою отримання граничного рівня добробуту для кожного члена суспільства»

Джерело: сформовано автором на основі [9, 3, 5, 1]

Так, наприклад, згідно з Бюджетним кодексом витатки бюджету – це «... кошти, що спрямовуються на здійснення програм та заходів, передбачених відповідним бюджетом, за винятком коштів на погашення основної суми боргу та повернення надміру сплачених до бюджету сум» [2, с. 5]. Причому поняття витатки розкривається за допомогою витрат, а витрати – за допомогою витраток. Зокрема, в Кодексі записано, що «витрати бюджету – витатки бюджету та кошти на погашення основної суми боргу» [2, с. 5]. А у статистичному збірнику Міністерства фінансів України (МФУ) [16] витатки охарактеризовано як «...кошти, спрямовані на здійснення програм та заходів, передбачених відповідним бюджетом». Такі визначення, з одного боку, є суто практичними, в контексті механічного витрачання коштів бюджету, а з іншого – не зовсім вдалими, оскільки не розкривають сутності поняття і не пояснюють роль витраток як економічного явища у системі розподільчих відносин.

Економісти, що трактують витатки бюджетів як економічну категорію розкривають їх сутність як об'єктивних економічних відносин, що виникають з приводу розподілу коштів бюджетного фонду держави (табл. 2)

На відміну від витраток бюджету, витрати здійснюються відповідними суб'єктами на стадії обміну, а їх проведення виходить за межі сфери бюджетних відносин і стосується кінцевого використання бюджетних коштів.

Більшість економістів вважають, що видатки бюджетів проявляються за допомогою конкретних видів, які характеризуються з якісної та кількісної сторін. А на ефективності їх витрачання наголошує Л. Лисяк, стверджуючи: «... видатки держави за розміром і статтями бюджетної класифікації тільки в цілому показують кількість і якість дійсно наданих суспільству колективних послуг. Тому ефективність витрачання бюджету є тим вищою, чим повніше воно відображає реальний рух державних послуг» [13, с. 527–528]. Подекуди держава зобов'язана приймати оптимальні рішення, навіть якщо вони будуть непопулярними, мати розроблену стратегію поведінки. Саме на активній участі держави у вирішенні проблем нерівності доходів, безробіття, забруднення навколишнього середовища наголошує Нобелівський лауреат Дж.Стігліц [24].

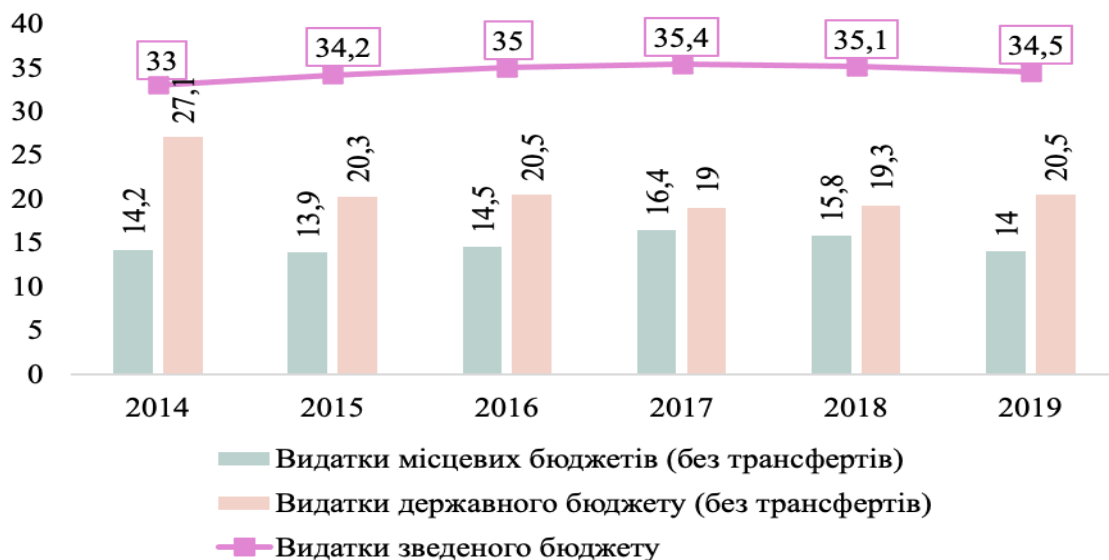
Таблиця 2.

Наукові погляди до визначення поняття «бюджетні видатки» за економічного підходу

Автор/-ка	Характеристика
Л. Василенко [0, с. 199]	«...це економічні відносини, що пов'язані з розподілом та використанням централізованого фонду фінансових ресурсів держави»
М. Карлін [0, с. 59].	«... формується з приводу розподілу централізованого фонду грошових коштів та його використання за цільовим призначенням»
В.Г. Дем'янишин [0]	відзначає неможливість видатків бути окремою економічною категорією, оскільки вони виступають складовою категорії «бюджет держави» і не можуть існувати самостійно, відокремлено від доходів. Лише в тісному взаємозв'язку з доходами видатки окреслюють межі розподільчих відносин, котрі визначають зміст бюджету як об'єктивної економічної категорії.

Джерело: сформовано автором на основі [17, 10, 8]

За рівнями бюджетної системи можна виокремити видатки Державного бюджету України та видатки місцевих бюджетів. Обсяги та спрямування видатків першої групи визначаються щорічними законами про Державний бюджет України, а другої – рішеннями Верховної Ради АРК та місцевих рад. У складі ВВП частка видатків зведеного бюджету видатки і державного і місцевих бюджетів, зростає не динамічно, а з певною циклічністю (рис. 1).

* видатки до ВВП (СНР 2008)

Рис. 1. Видатки Зведеного, державного та місцевих бюджетів України, в % до ВВП

Джерело: складено автором на основі [15,16]

Причому в останні три роки динаміка видатків державного бюджету є дуже подібною до зведеного. Це пов'язано із процесами децентралізації місцевих бюджетів та перерозподілом видаткової частини за рівнями бюджетної системи. Дані рис. 1. свідчать, що упродовж 2014–2019 рр. один раз (у 2014 р.) частка видатків державного бюджету у складі ВВП займала найвищий рівень, 27%, а частка місцевого бюджету була найвищою у 2017 р., як і частка видатків зведеного бюджету – 35,4%.

За функціональним призначенням видатки бюджетів відповідно до функцій держави згідно з Бюджетним кодексом України та функціональною класифікацією поділяють на десять груп. Найбільшу частку у цій класифікації протягом останніх 6-ти років займають видатки на соціальний захист та соціальне забезпечення (23%), освіту (17%), виконання загальнодержавних функцій (15%) та економічну діяльність (11%) (табл. 3).

За період 2014–2019 рр. обсяг видатки на соціальний захист та соціальне забезпечення зріс у 2,3 рази і досягнув 321,8 млрд. грн., однак його частка у структурі видатків скоротилася з 26% до 23%. Серед

видатків державного бюджету частка видатків на освіту є нижчою, має тенденцію до скорочення (з 19% у 2014 р. до 17% у 2019 р.). Це свідчить про те, що основний тягар фінансування освіти лягає на місцеві бюджети, роль яких у цього напрямку зростає. Аналогічні тенденції спостерігаються стосовно динаміки видатків на охорону здоров'я, частка яких у 2014 р. серед видатків зведеного бюджету становила 11%, а у 2019 р. – 9%. Видатки на економічну діяльність зросли з 8% до 11%. В цілому видатки бюджету держави зросли на 850 млрд. грн, тобто на 38%.

Таблиця 3

Видатки Зведеного бюджету України 2014-2019 рр., млрд грн

Напрями	Роки						2019 р. до 2014 р.
	2014	2015	2016	2017	2018	2019	
Загальнодержавні функції	76,8	117,6	134,3	166,3	191,6	203,1	126,3
Оборона	27,4	52	59,4	74,4	97	106,6	79,2
Громадський порядок, безпека та судова влада	44,9	55	72,1	88,5	118	143,7	98,8
Економічна діяльність	43,6	56,3	66,2	102,9	140,8	154,2	110,6
Охорона навколишнього природного середовища	3,5	5,5	6,3	7,3	8,2	9,7	6,2
Житлово-комунальне господарство	17,8	15,7	17,5	27,2	30,3	34,5	16,7
Охорона здоров'я	57,2	71	75,5	102,4	115,9	128,4	71,2
Духовний та фізичний розвиток	13,9	16,2	16,9	24,3	29	31,6	17,7
Освіта	100,1	114,2	129,4	177,9	210	238,8	138,7
Соціальний захист та соціальне забезпечення	138	176,3	258,3	285,8	309,4	321,8	183,8
Всього видатків	523,1	679,9	835,8	1957	1250,2	1372,4	849,3

Джерело: сформовано автором на основі [15, 16]

Негативні фактори економічного розвитку української економіки в 2014-2019 рр. спричинили зменшення стимулюючої ролі бюджетних видатків, як одного з фінансових інструментів державного впливу на економічне зростання. Це підтверджує і динаміка ВВП та видатків бюджету держави (рис. 2).

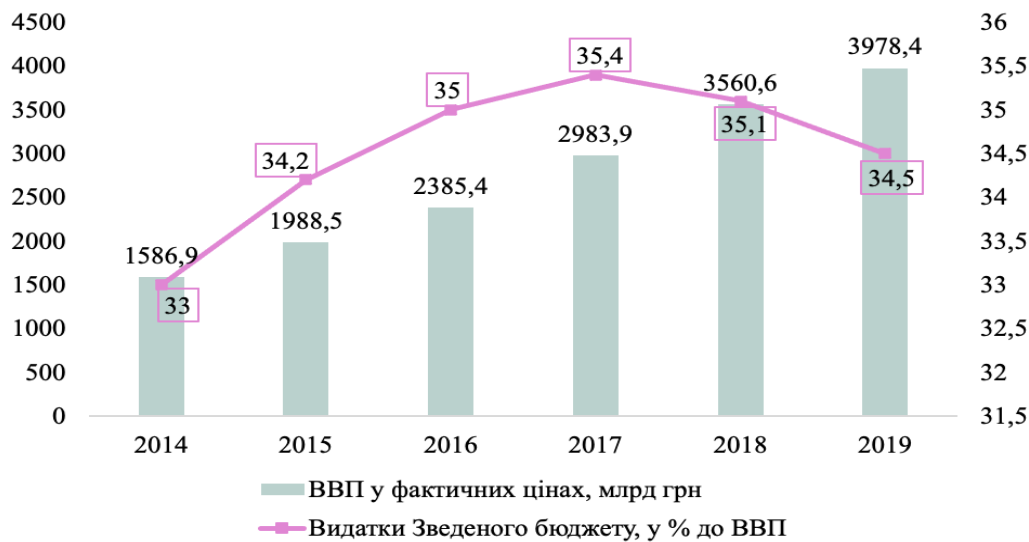

Рис. 2. Динаміка ВВП та видатків Зведеного бюджету України, 2014-2019рр.

Джерело: [15, 16, 14]

Видатки Зведеного бюджету у ВВП становлять 34,5%, що на 1 в.п. менше попереднього року, і лише на 2 в.п. більше 2014 р. При чому, порівнюючи період 2014 – 2019 рр. ВВП зріс у 2,5 рази, особливо стрімке зростання (майже на 600 млн. грн) відбулось у 2018 р., хоча видатки у цей рік зменшились на 0,3 в.п.

Висновки із проведеного дослідження. Таким чином, аналізуючи показники динаміки обсягів та структури видатків бюджетів, можна зробити такі висновки. По-перше, характерною рисою динаміки структури видатків є збільшення частки усіх видатків, лише видатки пов'язані із виконанням загальнодержавних функцій та видатки на житлово-комунальне господарство у 2019 р. в Державному бюджеті залишились майже незмінні порівняно з попереднім роком, видатки на оборону з місцевого бюджету сьогодні не здійснюються. Незважаючи на значні обсяги видатків на соціальне забезпечення, ці видатки є малоефективними, перш за все за рахунок занижених соціальних стандартів та великої частки зловживань при здійсненні бюджетного фінансування. Такі видатки не стимулюють розвиток економіки та зацікавленості населення в результатах діяльності (особливо при виплаті субсидій). Також негативним є факт «обмеженої дії децентралізації», при якому управлінські функції належать місцевим органам самоврядування, а фінансове забезпечення подекуди здійснюється за рахунок бюджетних трансфертів, тим

самим накладаючи на місцеві бюджети певні делеговані повноваження.

У сучасній економічній літературі є безліч пропозицій щодо скорочення бюджетних видатків. На нашу думку, ставити питання про зменшення видатків бюджету держави на виконання своїх функцій недоцільно. Насамперед потрібно вирішувати проблеми пошуку реальних шляхів збільшення та оптимізації видаткової частини державного і місцевих бюджетів на основі напрацювання чітких пріоритетів бюджетного фінансування. Такий складний і суперечливий процес має базуватися на наукових принципах і регулюватися чинним законодавством.

Література

1. Бюджетна система : підруч. / за ред. В.М. Федосова, С.І. Юрія. К. : Центр учбової літератури; Тернопіль : Економічна думка, 2012. 871 с.
2. Бюджетний кодекс України : прийнято Верховною Радою України 8 липня 2010 року. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2456-17#Text>.
3. Бюджетний менеджмент: Підручник / В. Федосов, В. Опарін, Л. Сафонова та ін.; за заг. ред. В. Федосова. К.: КНЕУ, 2004. 864 с.
4. Вагнер А. Русские бумажные деньги. Исследование народно-экономическое и финансовое: с приложением проекта восстановления металлического обращения / пер. Н. Бунге. с дополнениями и примечаниями переводчика. Киев: Унив. типография. 1871.
5. Василик О. Д., Павлюк К. В. Бюджетна система України: підручник. Київ: Центр навчальної літератури, 2004. 544 с.
6. Вебер М. Избранное. Образ общества / пер. с нем. Москва. 1994.
7. Возняк Г. В. Бюджетна політика розвитку в рамках класичної та неокласичної теорій. Соціально-економічні проблеми сучасного періоду України. 2015. №1. С. 98–103.
8. Дем'янишин В. Г. Теоретична концептуалізація і практична реалізація бюджетної доктрини України: Монографія. Тернопіль: ТНЕУ. 2008. 496 с.
9. Загорський В. С., Вовчак О. Д., Благун І. Г., Чуй І. Р. Фінанси: навч. посібник. Київ: Знання, 2006. 247 с.
10. Карлін М.І., Горбач Л.М., Новосад Л.Я. Державні фінанси у транзитивній економіці. Київ: Кондор, 2003. 200 с.
11. Кейнс Дж. М. Общая теория занятости, процента и денег / пер. с англ. Москва : Прогресс, 1984. 494 с.
12. Крисоватий А., Синютка Н. Трансформація державних фінансів України в системі децентралізаційних процесів. Журнал європейської економіки. 2016. №1. С. 35–56.
13. Лисяк Л.В. Бюджетна політика у системі державного регулювання соціально-економічного розвитку України : моногр. К. : ДННУ АФУ, 2009. 600с.
14. Офіційний сайт Державної служби статистики України. URL: <http://www.ukrstat.gov.ua/>.
15. Статистичний збірник: «Бюджет України 2016 рік». Департамент державного бюджету Міністерства фінансів України. URL: <https://cutt.ly/9IGF6zy>
16. Статистичний збірник: «Бюджет України 2019 рік». Департамент державного бюджету Міністерства фінансів України. URL: <https://cutt.ly/qlGF4pZ>
17. Формування і функціонування бюджетної системи України: Монографія / С. О. Булгакова, О. Т. Колодій, Л. В. Єрмошенко та ін.; за заг. ред. А. А. Мазараки. К.: Книга, 2003. 344 с.
18. Чуркіна І.Є. Еволюція наукових концепцій щодо проблематики бюджетної системи. Вісник соціально-економічних досліджень. 2014. №2. С. 164–172.
19. Шмоллер Г. Наука о народном хозяйстве, ее предмет и метод, 1897.
20. Ostrom, Elinor. Understanding knowledge as a commons: from theory to practice. Cambridge, Massachusetts: MIT Press, 2007.
21. Paul A. Samuelson. Aspects of Public Expenditure Theories. The Review of Economics and Statistics. 1958. №4(40). pp. 332-33
22. Paul A. Samuelson. Diagrammatic Exposition of a Theory of Public Expenditure. The Review of Economics and Statistics, 1958. №4(37). pp. 350-356
23. Samuelson P. The Pure Theory of Public expenditure. Review of economics. 1954. №4(36)
24. Stiglitz, J.E. The Price of Inequality: How Today's Divided Society Endangers Our Future. W.W.Norton & Company (1012)
25. Tirole Jean. Market power and regulation. URL: <https://www.nobelprize.org/uploads/2018/06/popular-economicsciences2014.pdf>

References

1. Biudzhetna systema : pidruch. / za red. V.M. Fedosova, S.I. Yuriia. K. : Tsentr uchbovoi literatury; Ternopil : Ekonomichna dumka, 2012. 871 s.
2. Biudzhetniyi kodeks Ukrainy : pryiniato Verkhovnoiu Radoiu Ukrainy 8 lypnia 2010 roku. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2456-17#Text>.
3. Biudzhetniyi menedzhment: Pidruchnyk / V. Fedosov, V. Oparin, L. Safonova ta in.; za zah. red. V. Fedosova. K.: KNEU, 2004. 864 s.
4. Vahner A. Russkiye bumazhnyye denhy. Yssledovanye narodno-ekonomycheskoe y fyansovoe: s prylozhenyem proekta vosstanovleniya metallycheskoho obrashcheniya / per. N. Bunhe. s dopolnennyamy y pryemehanyamy perevodchyka. Kyev: Unyv. typhografya. 1871.

5. Vasylyk O. D., Pavliuk K. V. Biudzhethna systema Ukrainy: pidruchnyk. Kyiv: Tsentr navchalnoi literatury, 2004. 544 s.
6. Veber M. Yzbranno. Obraz obshchestva / per. s nem. Moskva. 1994.
7. Vozniak H. V. Biudzhethna polityka rozvytku v ramkakh klasychnoi ta neoklasychnoi teorii. Sotsialno-ekonomichni problemy suchasnoho periodu Ukrainy. 2015. №1. S. 98–103.
8. Demianyshyn V. H. Teoretychna kontseptualizatsiia i praktychna realizatsiia biudzhethnoi doktryny Ukrainy: Monohrafiia. Ternopil: TNEU. 2008. 496 s.
9. Zahorskyi V. S., Vovchak O. D., Blahun I. H., Chui I. R. Finansy: navch. posibnyk. Kyiv: Znannia, 2006. 247 s.
10. Karlin M.I., Horbach L.M., Novosad L.Ia. Derzhavni finansy u tranzytyvni ekonomitsi. Kyiv: Kondor, 2003. 200 s.
11. Keins Dzh. M. Obshchaia teoriia zaniatosty, protsenta y deneh / per. s anh. Moskva : Prohress, 1984. 494 s.
12. Krysovatyi A., Syniutka N. Transformatsiia derzhavnykh finansiv Ukrainy v systemi detsentralizatsiinykh protsesiv. Zhurnal yevropeiskoi ekonomiky. 2016. №1. S. 35–56.
13. Lysiak L.V. Biudzhethna polityka u systemi derzhavnoho rehuliuвання sotsialno-ekonomichnoho rozvytku Ukrainy : monohr. K. : DNNU AFU, 2009. 600s.
14. Ofitsiinyi sait Derzhavnoi sluzhby statystyky Ukrainy. URL: <http://www.ukrstat.gov.ua/>.
15. Statystychny zbirnyk: «Biudzheth Ukraïny 2016 rik». Departament derzhavnoho biudzhetu Ministerstva finansiv Ukraïny. URL: <https://cutt.ly/9IGF6zy>
16. Statystychny zbirnyk: «Biudzheth Ukraïny 2019 rik». Departament derzhavnoho biudzhetu Ministerstva finansiv Ukraïny. URL: <https://cutt.ly/qlGF4pZ>
17. Formuvannia i funktsionuvannia biudzhethnoi systemy Ukrainy: Monohrafiia / S. O. Bulhakova, O. T. Kolodii, L. V. Yermoshenko ta in.; za zah. red. A. A. Mazaraki. K.: Knyha, 2003. 344 s.
18. Churkina I.Ie. Evoliutsiia naukovykh kontseptsii shchodo problematyky biudzhethnoi systemy. Visnyk sotsialno-ekonomichnykh doslidzhen. 2014. №2. S. 164–172.
19. Shmoller H. Nauka o narodnom khoziaistve, ee predmet y metod, 1897.
20. Ostrom, Elinor. Understanding knowledge as a commons: from theory to practice. Cambridge, Massachusetts: MIT Press, 2007.
21. Paul A. Samuelson. Aspects of Public Expenditure Theories. The Review of Economics and Statistics. 1958. №4(40). pp. 332-33
22. Paul A. Samuelson. Diagrammatic Exposition of a Theory of Public Expenditure. The Review of Economics and Statistics, 1958. №4(37). pp. 350-356
23. Samuelson P. The Pure Theory of Public expenditure. Review of economics. 1954. №4(36)
24. Stiglitz, J.E. The Price of Inequality: How Today's Divided Society Endangers Our Future. W.W.Norton & Company (1012)
25. Tirole Jean. Market power and regulation. URL: <https://www.nobelprize.org/uploads/2018/06/popular-economicsciences2014.pdf>

Надійшла / Paper received : 22.07.2020

Надрукована / Paper Printed : 28.09.2020